EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

29. september 2011 *

Kohtuasjas C-521/09 P,

mille ese on Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 56 alusel 11. detsembril 2009 esitatud apellatsioonkaebus,

Elf Aquitaine SA, asukoht Courbevoie (Prantsusmaa), esindajad: advokaat E. Morgan de Rivery, advokaat S. Thibault-Liger ja advokaat E. Lagathu,

apellatsioonkaebuse esitaja,

teine menetlusosaline:

Euroopa Komisjon, esindajad: A. Bouquet ja F. Castillo de la Torre, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

kostja esimese astmes,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J. N. Cunha Rodrigues, kohtunikud A. Arabadjiev, A. Rosas, A. Ó Caoimh (ettekandja) ja P. Lindh,

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: ametnik B. Fülöp,

arvestades kirjalikus menetluses ja 25. novembri 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

olles 17. veebruari 2011. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Oma apellatsioonkaebusega palub Elf Aquitaine SA (edaspidi „Elf Aquitaine") Euroopa Kohtul tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 30. septembri 2009. aasta otsuse kohtuasjas T-174/05: Elf Aquitaine *vs.* komisjon (edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus"), millega Esimese Astme Kohus jättis rahuldamata hagi,

millega paluti esimesena võimaluseni tühistada komisjoni 19. jaanuari 2005. aasta otsus K(2004) 4876 (lõplik) [EÜ] artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/E-1/37.773 – monokloroäädikhappe) (edaspidi „vaidlusalune otsus"), ning teise võimalusena tühistada talle määratud trahvisumma või vähendada seda.

Vaidluse taust ja vaidlusalune otsus

2 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 3–7 sisalduvast teabest nähtub, et Euroopa Komisjon alustas monokloroäädikhappe kartelli uurimist 1999. aasta lõpus pärast seda, kui üks kokkuleppes osalejatest oli talle esitanud kaebuse. Komisjon tegi 14. ja 15. märtsil 2000 kontrollkäike muu hulgas ka apellandi tütarettevõtja ruumidesse. Komisjon saatis 7. ja 8. aprillil 2004 vastuväiteteatise kaheteistkümnele äriühingule, sh Elf Aquitaine'ile ja nimetatud tütarettevõtjale (varasem ärinimi Elf Atochem SA, hiljem Atofina SA ning apellatsioonkaebuse esitamise ajal Arkema SA; edaspidi „Atofina" või „Arkema").

3 Vaidlustatud kohtuotsuse punktist 8 nähtub, et vaidlusaluses otsuses asus komisjon põhiliselt seisukohale, et ettevõtjad, keda see otsus puudutab, osalesid EÜ artiklit 81 eirates kartellis.

4 Vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 9–12 tuleneb, et pärast seda, kui komisjon lükkas Elf Aquitaine'i vastuväited tagasi, sedastas ta vaidlusaluses otsuses, et Atofina aktsiate kuulumine Elf Aquitaine'ile 98 % ulatuses on piisav asjaolu, et pidada teda tütarettevõtja tegevuse eest vastutavaks. Lisaks leidis ta, et asjaolu, et Elf Aquitaine ei ole

monokloroäädikhappe tootmises ja turustamises osalenud, ei takista teda pidamast samaks majandusüksuseks kui kontserni kuuluvad äriüksused.

5 Vaidlustatud kohtuotsuse punktist 30 ilmneb, et Elf Aquitaine'ile ja Arkemale vaidlusaluse otsusega ühise ja solidaarse vastutuse alusel määratud trahv oli 45 miljonit eurot.

Hagi Üldkohtus ja vaidlustatud kohtuotsus

6 Vaidlustatud kohtuotsusega lükkas Üldkohus tagasi kõik talle esitatud üksteist väidet ning mõistis kohtukulud välja apellandilt. Seda tehes tõi Üldkohus eelkõige välja allpool esitatud kaalutlused.

7 Esimese väitega tõi apellant välja, et vaidlusalune otsus rikub tema kaitseõigusi kaks korda, kuna esiteks võeti see vastu sellise menetluse tulemusel, mille raames rikuti poolte võrdsuse põhimõtet (esimene osa), ning teiseks eiras komisjon selle otsuse tegemisel kohustust võtta arvesse haldusmenetlusest tulenevaid asjaolusid (teine osa).

8 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 54–72 lükkas Üldkohus tervikuna tagasi esimese väite ning leidis:

„[…]

64 Samuti tuleb tagasi lükata väide, et hagejale vastutuse panemine Arkema poolt toime pandud rikkumise eest on [vaidlusaluses] otsuses tema vastutuse põhistamiseks ebapiisavalt põhjendatud. [Sellest] otsusest ilmneb sõnaselgelt, et komisjon tuletas meelde neid põhimõtteid, mida kohaldatakse emaettevõtjatele tütarettevõtjate poolt toime pandud rikkumiste süüks panemisel. Asjaolu, et komisjon ei viinud tema suhtes läbi uurimist, ei esitanud infonõuet ega võtnud temaga enne vastuväiteteate saatmist ühendust, ei sea kahtluse alla seda, et komisjon võib teda teavitada talle ette heidetud asjaoludest esimest korda alles vastuväiteteatises. Hagejal oli nii vastuväiteteatisele vastuseks esitatud kui ka ärakuulamise eest vastutava ametniku juures tehtud märkustes võimalus haldusmenetluses tegelikult esitada oma seisukoht nende faktide ja asjaolude tegelikkusele vastamise ja asjakohasuse kohta, millele komisjon vastuväiteteatises viitas.

[…]"

9 Lükates põhjendamatuse tõttu tagasi teise väite, mis käsitleb ebapiisavat põhjendamist, asus Üldkohus järgmisele seisukohale:

„85 [...], [vaidlusaluse] otsuse põhjendusest 258 ilmneb, et „[k]omisjon leiab, et Atofina aktsiate kuulumine Elf Aquitaine'ile 98 % ulatuses on iseenesest piisav asjaolu, et pidada Elf Aquitaine'i Atofina tegevuse eest vastutavaks. Komisjon arvab, et [Elf Aquitaine'i] esitatud argumendid ei ole piisavad tõendid selleks, et lükata ümber 98 % ulatuses aktsiate kuulumisel põhinev eeldus". Ta täpsustab samas põhjenduses, et „nende argumentide puhul on tegemist väidetega, mis ei lükka ümber eeldust, et Elf Aquitaine vastutab oma tütarettevõtja Atofina tegevuse eest", ning et ta ei leia, et „selle eelduse ümberlükkamiseks on piisavad äritegevusest ülevaate andvad dokumendid".

86 Tuleb tõdeda, et kuigi komisjon kinnitas [vaidlusaluse] otsuse põhjenduses 258 sõnaselgelt, et 98 % osalus aktsiakapitalis on piisav, et pidada Elf Aquitaine'i Atofina tegevuse eest vastutavaks, täpsustas ta selles põhjenduses siiski, et hageja esitatud tõendid ei võimalda eeldust ümber lükata. Sellised kaalutlused on aga kooskõlas ühenduse kohtupraktikaga, mis puudutab emaettevõtjale tema tütarettevõtja poolt toime pandud rikkumiste süüks panemist. Sellest tuleneb, et komisjoni arutluskäik on piisavat selge ning võimaldab mõista põhjuseid, miks ta lükkas tagasi Elf Aquitaine'i esitatud argumendid.

87 Mis puudutab väidetavat ebapiisavat põhjendamist seoses nende põhjustega, miks Elf Aquitaine'i argumendid tagasi lükati, tuleb tõdeda, et komisjon mainis [vaidlusaluse] otsuse põhjenduses 257 neid argumente nii, nagu Elf Aquitaine oli need vastuväiteteatisele vastates esitanud. Komisjon vastas nendele argumentidele [vaidlusaluse] otsuse põhjendustes 258–261.

88 Eriti tuleb välja tuua, et komisjon oli seisukohal, et Elf Aquitaine piirdus väidetega ning tema esitatud dokumendid annavad ainult ülevaate äriühingu ärikorraldusest.

89 Kuigi selline vastus Elf Aquitaine'i esitatud argumentidele on kokkuvõtlik, võimaldab see mõista põhjuseid, miks komisjon need argumendid tagasi lükkas. Komisjon vastas Elf Aquitaine'i argumentide põhilistele osadele, võttes arvesse kõiki tema poolt esitatud tõendeid.

90 Igal juhul ei pea komisjon vastama hageja kõikidele vastuväidetele. Komisjon ei ole kohustatud võtma seisukohta kõikide asjaomaste isikute poolt talle esitatud argumentide suhtes, vaid piisab, kui ta toob välja otsuse ülesehituses olulist tähtsust omavad faktilised asjaolud ja õiguslikud kaalutlused [...]"

10 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 97–99 lükkas Üldkohus tagasi temale esitatud kolmanda väite, et põhjendused Elf Aquitaine'ile rikkumise süüks panemise kohta ning Atofina rikkumises osalemise kohta vastutuse madalal tasemel on omavahel vastuolus. Sellega seoses on vaidlustatud otsuse punktis 97 märgitud:

„[…] kartellis osalenud töötajate vastutuse tasemel ei ole tähtsust, kuna komisjonil on õigus teha otsus kontserni emaettevõtjale trahvi määramise kohta mitte seetõttu, et emaettevõtja õhutas tütarettevõtjat rikkumist toime panema, või veelgi enam seetõttu, et emaettevõtja võtab rikkumisest osa, vaid seetõttu, et nad on käsitletavad ühe ettevõtjana EÜ artikli 81 tähenduses. Seega asjaolu, et emaettevõtja ei teadnud oma tütarettevõtja poolt toime pandud rikkumisest, ei ole piisav tema vastutuse välistamiseks".

11 Samasugust arvamust on teises kontekstis väljendatud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 52, 167 ja 186.

12 Nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktist 100, on Üldkohtule esitatud neljas väide, mis käsitleb emaettevõtjale tütarettevõtja poolt toime pandud rikkumiste süüks panemise normide eiramist, jagatud kolmeks.

13 Esimese väiteosaga kinnitas apellant eelkõige, et komisjonil ei ole kaalutlusruumi selle kindlakstegemisel, milline on asjakohane kriteerium rikkumiste süüks panemisel.

14 Üldkohus lükkas selle väiteosa vaidlustatud kohtuotsuse punktides 105–109 tagasi. Üldkohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 105:

„[...] komisjon ei väida, et tal on kaalutlusõigus panna äriühingule vastutus teise äriühingu poolt toime pandud rikkumiste eest. Kuigi komisjon kinnitas [vaidlusaluse] otsuse põhjenduses 260, et tal on „kaalutlusruum emaettevõtjale vastutuse panemisel sellistel asjaoludel", tegi ta seda pärast seda, kui ta oli [vaidlusaluse] otsuse põhjenduses 258 rõhutanud, et hagejal ei õnnestunud ümber lükata tema tütarettevõtja sõltumatuse eeldust. Lisaks ilmneb [vaidlusalusest] otsusest selgelt, et põhjenduses 260 esitatud märkuse ainus eesmärk on tagasi lükata argument, mis puudutab seda, et Atofinale varem adresseeritud otsustes ei pandud viimase tegevust süüks emaettevõtjale. Pealegi tõi komisjon kohtuistungil ja oma menetlusdokumentides välja, et ta leiab tegelikult, et tal on kaalutlusruum etapis, kui ta võib vastutuse rikkumise eest panna mitmele kontserni äriühingule ning otsustab siis vastutuse panna kas kõikidele kontserni äriühingutele või ainult nendele, kes otseselt rikkumises osalesid."

15 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 121–126 lükkas Üldkohus põhjendamatuse tõttu tagasi talle esitatud neljanda väite teise osa, mis puudutas seda, et rikkumise süüks panemise eeldus, mida ei toeta konkreetsed tõendid, rikub tütarettevõtja iseseisvuse põhimõtet.

16 Neljanda väite kolmas osa käsitles selle tõendamiskorra rikkumist, mis reguleerib rikkumiste süüks panemist äriühingute kontsernide puhul. Üldkohus lükkas selle väiteosa vaidlustatud kohtuotsuse punktides 150–176 tagasi.

17 Sellega seoses asus Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 157 järgmisele seisukohale:

„[...] nõustuda ei saa hageja etteheitega, et komisjon rikkus tõendamiskorda, mis reguleerib rikkumiste süüks panemist äriühingute kontsernide puhul. Osas, milles rikkumise ajal oli Elf Aquitaine'il peaaegu sajaprotsendiline osalus aktsiakapitalis, võis komisjon õigustatult eeldada, et sõltumatus puudus, ning leida, et Elf Aquitaine peab esitama tõendeid, mis näitavad, et tema tütarettevõtja otsustab oma käitumisvalikute üle turul iseseisvalt."

18 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 158 leidis Üldkohus, et Elf Aquitaine'i esitatud tõendeid selleks, et lükata ümber komisjoni kohaldatud eeldus, tuleb analüüsida neid asjaolusid arvestades. Sel eesmärgil tõi ta vaidlustatud kohtuotsuse punktis 159 välja järgmist:

„[...] komisjon kordab [vaidlusaluse] otsuse põhjenduses 257 Elf Aquitaine'i poolt vastuväiteteatise vastuses esitatud argumente, mis on eelkõige järgmised: ta ei osalenud kunagi otseselt või kaudselt monokloroäädikhappe kartellis, ta on „puhas" valdusühing, millel puudub majandustegevus, Atofina on täiesti iseseisev oma kaubanduspoliitikas ning turul käitumisel, komisjoni toimikus sisalduvad dokumendid viitavad ainult Atofinale ning kolmandad isikud arvasid samuti, et Atofina tegutses turul üksi.

Komisjon järeldab sellest järgmises põhjenduses, et nende argumentide puhul on tegemist pelkade väidetega, mis ei lükka ümber eeldust, et Elf Aquitaine on oma tütarettevõtja tegevuse eest vastustav, ning märgib, et ärikorraldusest ülevaate andvad dokumendid on selle eelduse ümberlükkamiseks ebapiisavad."

19 Seejärel lükkas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 160–176 tagasi mitu argumenti, mille apellant esitas selleks, et lükata ümber vaidlusaluses otsuses tema suhtes kohaldatud eeldus.

20 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 184–188 ja 192–199 lükkas Üldkohus tagasi kolmest osast koosneva viienda väite, mis puudutas esiteks isikliku vastutuse põhimõtte, teiseks õiguspärasuse põhimõtte ning kolmandaks süütuse presumptsiooni rikkumist.

21 Vaidlustatud kohtuotsuse punktides 200–207 lükkas Üldkohus tagasi kuuenda väite, et oli rikutud hea halduse põhimõtet.

22 Nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktist 208, kinnitas apellant Üldkohtule esitatud seitsmenda väitega, et emaettevõtjatele kontsernide tütarettevõtjate rikkumiste süüks panemise kriteeriumi puudutav komisjoni uus lähenemine, mida vaidlusaluses otsuses kohaldati, viib õiguskindlusetuseni ning et Üldkohus peab vaidlusaluse otsuse apellanti puudutavas osas tühistama. Komisjon kohaldas süüks panemise kriteeriume, mis erinevad nendest, mida kohaldati vaidlusaluses otsuses Akzo Nobel NV ja Clariant AG suhtes, ning nendest, mis puudutavad Atofinat 10. detsembri 2003. aasta otsuses K(2003) 4570 (lõplik) EÜ asutamislepingu artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/E-2/37.857 – Orgaanilised peroksiidid) (ELT 2005, L 110, lk 44; edaspidi „orgaaniliste peroksiidide otsus").

23 Lükates vaidlustatud kohtuotsuse punktides 210–216 selle väite tagasi, leidis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 213 eelkõige järgmist:

„Käesoleval juhul, kui komisjon otsustas tuvastatud rikkumise eest vastutuse panna ettevõtjale, mis koosneb emaettevõtjast ja selle tütarettevõtjast, kuigi varasemas praktikas ta seda ei teinud, ei riku tema otsus siiski õiguskindluse põhimõtet. [...] Kuna käesoleval juhul leidis komisjon õigesti, et Elf Aquitaine ja tema tütarettevõtja Arkema moodustavad koos ühe ettevõtja, ning määras kahele äriühingule trahvi ühiselt ja solidaarselt, ei ole ta rikkunud õiguskindluse põhimõtet."

24 Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 220 ja järgnevates punktides lükkas Üldkohus üksteise järel tagasi kaheksanda kuni üheteistkümnenda väite ning ta jõudis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 244 järeldusele, et talle esitatud hagi tuleb tervikuna rahuldamata jätta.

Poolte nõuded

25 Oma apellatsioonkaebuses palub apellant Euroopa Kohtul:

– esimese võimalusena tühistada vaidlustatud kohtuotsus tervikuna;

– rahuldada esimeses astmes esitatud nõuded;

– tühistada seetõttu vaidlusaluse otsuse artikli 1 punkt d, artikli 2 punkt c, artikkel 3 ning artikli 4 punkt 9,

– teise võimalusena tühistada ühiselt ja solidaarselt Arkemale ja Elf Aquitaine'ile vaidlusaluse otsuse artikli 2 punktiga c määratud 45 miljoni euro suurune trahv täieliku pädevuse alusel või vähendada seda trahvi, ja

– igal juhul mõista komisjonilt välja kõik kohtukulud, sh Elf Aquitaine'i kohtukulud Üldkohtus.

26 Komisjon palub Euroopa Kohtul:

– jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja

– mõista kohtukulud välja apellandilt.

Apellatsioonkaebus

27 Esimese võimalusena esitab apellant viis väidet, mis käsitlevad vastavalt:

– Üldkohtu poolt õigusnormi rikkumist, kuna ta ei teinud järeldusi ELTL artikli 101 kohaldamisalasse kuuluvate sanktsioonide karistuslikust olemusest;

– kaitseõiguste rikkumist, mis tuleneb õigluse ja poolte võrdsuse põhimõtte ebaõigest tõlgendamisest;

– õigusnormide rikkumist põhjendamiskohustuse osas;

– ELTL artikli 263 rikkumist, mis tuleneb õiguspärasuse kontrolli piiride ületamisest;

– konkurentsiõiguse valdkonnas karistuste määramist reguleerivate õigusnormide rikkumist.

28 Teise võimalusena esitab apellant kuuenda väite, kinnitades, et õigusnormide rikkumine ja muud rikkumised Üldkohtu poolt peavad viima vähemalt apellandile määratud trahvi tühistamise või vähendamiseni.

Esimene väide, et Üldkohus rikkus õigusnormi, kui ta ei teinud järeldusi ELTL artikli 101 kohaldamisalasse kuuluvate sanktsioonide karistuslikust olemusest

Poolte argumendid

29 Apellant väidab, et ei saa vaidlustada seda, et ELTL artikli 101 alusel määratud sanktsioonidel on karistuslik olemus 4. novembril 1950 Roomas alla kirjutatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni (edaspidi „EIÕK") artikli 6 lõike 1 tähenduses.

30 Neil asjaoludel kohaldas Üldkohus apellandi arvates eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktides 185–187 ning punktides 194 ja 197 valesti isikliku vastutuse ja karistuste individuaalsuse põhimõtet ning süütuse presumptsiooni, mis on tagatud EIÕK artikli 6 lõigetega 1 ja 2.

31 Üldiselt kohaldas Üldkohus esiteks viimati nimetatud põhimõtteid valesti ainult ettevõtjale, mis on moodustatud Elf Aquitaine'ist ja Arkemast ehk üksusele, millel ei ole õigusvõimet, mitte neile kahele äriühingule kui kahele eraldiseisvale juriidilisele isikule, kellel ainsana oleksid vajalikud omadused nendest põhimõtetest tulenevate subjektiivsete õiguste tõhusaks ja konkreetseks kasutamiseks. Kuna Üldkohus ei võimaldanud nende õiguste kasutamiseks vajalike omadustega üksustel nendest kasu saada, tegi ta võimatuks eespool nimetatud põhimõtetest tulenevate subjektiivsete õiguste tegeliku ja konkreetse kasutamise, mis lõpuks võimaldas tal piirata kohtusse pöördumist.

32 Teiseks märkis apellant, et konkreetselt viis eespool viidatud lähenemine selleni, et Üldkohus jättis apellandi välja järgmiste põhimõtete kohaldamisalast:

– süütuse presumptsioon, kuna tema suhtes kaotas igasuguse tähenduse eelnev uurimine, ja

– isikliku vastutuse ja karistuste individuaalsuse põhimõte, kuna ta kinnitas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 97, 152, 167 ja 186, et emaettevõtjale vastutuse panemine ei tugine mitte sellele, et „emaettevõtja õhutas tütarettevõtjat rikkumist toime panema, või veelgi enam sellele, et emaettevõtja võtab rikkumisest osa", jättes nii tähelepanuta apellandi poolt välja toodud rea tõendeid, mille eesmärk oli näidata, et ta ei pannud isiklikult toime ühtegi rikkumist, et ta ei teadnud

vaidlusaluse rikkumise toimepanemisest ning et tema tütarettevõtja tegutses turul iseseisvalt.

33 Pealegi väidab apellant, et Üldkohus ei saanud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 210 ja 212 õiguspäraselt välja tuua liidu konkurentsiõiguse tõhususe põhimõtet õigussubjekti vastu selleks, et nõrgendada tema põhiõigusi komisjoni pädevuse tugevdamiseks.

34 Komisjon väidab eelkõige, et esimene apellatsioonkaebuse väide ei vasta esimeses astmes esitatud väitele ning sellega ei viidata otse mitte ühelegi vaidlustatud kohtuotsuse osale.

Euroopa Kohtu hinnang

35 Euroopa Kohtu kodukorra artikli 113 lõike 2 kohaselt ei või apellatsioonkaebuses muuta Üldkohtu menetluses olnud hagi eset. Euroopa Kohtu pädevus apellatsioonimenetluses on piiratud esimeses kohtuastmes arutatud väidetele antud õigusliku hinnangu kontrollimisega. Pool ei saa seega muuta nimetatud õigusvaidluse eset, esitades esmakordselt Euroopa Kohtus väite, mille ta oleks võinud esitada Üldkohtus, kuid mida ta ei teinud, kuna see võimaldaks tal Üldkohtus arutatud asjaga võrreldes laiendada kohtuasja ulatust Euroopa Kohtus, kellel on apellatsioonimenetluses piiratud pädevus (vt selle kohta eelkõige 1. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-136/92 P: komisjon *vs.* Brazzelli Lualdi jt, EKL 1994, lk I-1981, punkt 59; 30. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-266/97 P: VBA *vs.* VGB jt, EKL 2000, lk I-2135, punkt 79, ja 14. oktoobri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-280/08 P: Deutsche Telekom *vs.* komisjon, EKL 2010, lk I-9555, punkt 34). Selline väide tuleb apellatsioonimenetluse etapis lugeda seega vastuvõetamatuks.

36 Käesoleval juhul ei heida apellant Üldkohtule oma esimese väitega ette, et ta eitas EÜ artikli 81 alusel määratud trahvide „karistusõiguslikku" olemust EIÕK artiklit 6 käsitleva kohtupraktika tähenduses, vaid ta heidab põhiliselt ette seda, et Üldkohus rikkus põhiõigusi, mis tal on juriidilise isikuna, keda peetakse vastutavaks rikkumise eest, millega on seotud karistused, millel tema arvates on selline karistusõiguslik olemus. Selles kontekstis ei muuda käesolev väide Üldkohtu menetluses olnud hagi eset ning seda ei pea vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükkama (vt analoogia alusel 18. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-229/05 P: PKK ja KNK *vs.* nõukogu, EKL 2007, lk I-439, punktid 66 ja 67).

37 Seda arvestades ja nagu ilmneb eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktidest 27, 87 ja 99, ühtivad Elf Aquitaine'i poolt selle väite raames esitatud konkreetsed etteheited sisuliselt nende etteheidetega, mis on esitatud apellatsioonkaebuse teiste väidete, eelkõige teise ja viienda väite raames. Seega ei ole need etteheited tegelikult iseseisvad võrreldes teiste väidetega, mida siinkohal ei pea analüüsima.

38 Kuna esimese väitega heidetakse Üldkohtule üldiselt ette seda, et ta kohaldas valesti isikliku vastutuse ja karistuste individuaalsuse põhimõtet ning süütuse presumptsiooni mitte ainult apellandile, vaid „ettevõtjale", mis on moodustatud Elf Aquitaine'ist ja tema tütarettevõtjast Arkemast, siis selle väitega tuuakse samamoodi välja nende põhimõtete oluline rikkumine apellandi suhtes ning vaidlustatakse Üldkohtu antud tõlgendus mõistele „ettevõtja" EÜ artikli 81 tähenduses. Need väited ühtivad teise ja viienda väite teatud aspektidega ning neid väited tuleb käsitleda viimati nimetatud väidete analüüsimise raames.

39 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 33 esitatud etteheidet, siis piisab, kui märkida, et vastupidi apellandi väidetele ei kinnitanud Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 210 ja 212, et liidu konkurentsiõiguse tõhususe põhimõtte saab välja tuua õigussubjekti vastu selleks, et nõrgendada tema põhiõigusi.

40 Kuna see etteheide põhineb vaidlustatud kohtuotsuse ekslikul mõistmisel, tuleb see põhjendamatuse tõttu tagasi lükata.

41 Eeltoodut arvestades tuleb järgmisena analüüsida viiendat väidet.

Viies väide, et on rikutud konkurentsiõiguse valdkonnas sanktsioonide määramist reguleerivaid norme

Viienda väite esimene osa, mille kohaselt ELTL artikli 101 kohaldamisalasse kuuluvate sanktsioonide karistusliku olemuse tõttu on liidu õiguses veelgi vastuvõetamatum apellandile kohaldatud faktiliselt ümberlükkamatu eeldus

– Poolte argumendid

42 Apellant väidab, et ELTL artikli 101 kohaldamisalasse kuuluvate sanktsioonide karistuslik olemus ning institutsionaalne segadus uurimismenetlust läbi viiva asutuse pädevuse osas oleks siduvalt pidanud Üldkohtul takistama heaks kiita komisjoni poolt vastutuse eelduse kohaldamist nõude asemel esitada tõendeid apellandi sekkumise kohta oma tütarettevõtja juhtimisse.

43 See on nii seda enam, kui taoline eeldus on faktiliselt ümberlükkamatu, kuna ümberlükkamatu eeldus muudab sisutühjaks normid, mis reguleerivad tõendamiskoormist ja süütuse presumptsiooni.

44 Apellandi arvates tuleneb eelduse ümberlükkamatus, nagu seda on tõlgendanud Üldkohus, järgmistest aspektidest:

– vaidlustatud kohtuotsuse punktides 86 ja 150 sisalduv väide, et kapitaliseos üksi on iseenesest piisav tütarettevõtja sõltumatuse puudumise eelduse kohaldamiseks;

– vaidlustatud kohtuotsuse punktis 105 sisalduv Üldkohtu sedastus, et komisjonil on kaalutlusõigus panna emaettevõtjale vastutus rikkumise eest siis, kui emaettevõtja osalus tütarettevõtja aktsiakapitalis on 98 % või suurem, ja

– viis, kuidas Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 160 ja järgnevates punktides hindas apellandi esitatud tõendite kogumit, mille eesmärk oli näidata, et apellant ei ole sekkunud oma tütarettevõtja juhtimisse.

45 Viimase osaga seoses on apellant arvamusel, et Üldkohus jätab kõrvale nimetatud tõendite kogumi tõendusväärtuse, nõudes apellandilt sekkumise puudumise tõendeid, mis oleksid tingimata negatiivsed tõendid. Üldkohtu nõue on *probatio diabolica,* mis üldiselt on liidu tõendamissüsteemis vastuvõetamatu. Apellandi sõnul tuleb selline ümberlükkamatu tõendi süsteem hukka mõista, kuna see eirab õigust tõhusale kohtulikule kontrollile.

46 Apellandi arvates pööras Üldkohus õigusvastaselt ümber uurimismenetlust läbi viival asutusel lasuva tõendamiskoormise, lükates üksteise järel tagasi tõendid, mille apellant vastavalt 10. septembri 2009. aasta otsusele kohtuasjas C-97/08 P: Akzo Nobel jt *vs.* komisjon (EKL 2009, lk I-8237, punkt 65) komisjonile esitas. Apellant leiab, et Üldkohus tekitas vastuvõetamatu tasakaalunihke esiteks apellandi, kellel oli võimatu tõendamiskoormis, ning teiseks komisjoni vahel, kes võis selleks, et kohaldada karistuslikke sanktsioone, piirduda vastutuse eeldusega ning kellel samal ajal oli väidetavalt kaalutlusõigus sellise eelduse kohaldamiseks või kohaldamata jätmiseks.

47 Apellant kinnitab lisaks, et vastupidi sellele, mida Üldkohus tõi välja vaidlustatud kohtuotsuse punktis 171, ei hinnanud ta tõendite kogumit tervikuna. Apellant on arvamusel, et vastavalt eespool viidatud kohtuotsusest Akzo Nobel jt *vs.* komisjon tulenevatele ettekirjutustele käsitleb see tõendite kogum organisatsioonilisi, majanduslikke ja õiguslikke sidemeid tema tütarettevõtja ning tema enda vahel, mida ta peab sellisteks, mis tõendavad, et nad ei moodustanud ühte majandusüksust. Selle kogumi tõenduslik jõud tuleneb aga kõikidest tõenditest koos, mitte tingimata igast tõendit eraldivõetuna.

48 Komisjon leiab, et Üldkohus märkis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 172 ja 173, et tütarettevõtja sõltumatuse puudumise eeldus ei ole ümberlükkamatu. Ta leiab samamoodi, et süüks panemist käsitlev väide lükati Üldkohtus tagasi, kuna nagu nähtub eelkõige vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 163–165, 167 ja 169, piirdus apellant väidetega, mida tõendid ei toeta. See, et komisjon nõudis pelga väite põhjendamiseks tõendeid, ei muuda asjaomast eeldust ümberlükkamatuks eelduseks.

49 Komisjoni arvates võimaldab see, et emaettevõtja omab sajaprotsendilist või peaaegu sajaprotsendilist osalust tütarettevõtja aktsiakapitalis, kuni vastupidiste tõendite esitamiseni lihtsalt eeldada, et need äriühingud kuuluvad samasse „ettevõtjasse" ELTL

artikli 101 lõike 1 tähenduses. Käesolevas asjas ei heitnud apellant komisjonile ette seda, et viimane asus seisukohale, et eeldust ei olnud ümber lükatud, samas kui apellant piirdus „sõltumatuse" kohta väidete esitamisega, mis olid ebapiisavalt põhjendatud, või argumentide esitamisega, mis olid asjakohatud selle kindlakstegemiseks, kas tütarettevõtja ja emaettevõtja moodustavad ühe majandusüksuse.

50 Mis puudutab apellandi argumente, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 47, siis komisjon väidab tegelikult, et apellant näib vaidlustavat Üldkohtu hinnangu tõenditele, mis on apellatsioonimenetluses vastuvõetamatu. Pealegi hindas Üldkohus kõiki tõendeid kogumis. Kui tal ei olnud võimalust hinnata teatud väidetavaid tõendeid, siis komisjoni sõnul oli see lihtsalt seepärast, et enamik nendest tõenditest olid põhjendamata.

– Euroopa Kohtu hinnang

51 Kui viienda väite esimeses osas kritiseerib apellant komisjoni rollide segiajamist liidu konkurentsipoliitikas, tuleb tõdeda, et selle väiteosaga püütakse Euroopa Kohtu kodukorra artikli 113 lõiget 2 eirates muuta Üldkohtu menetluses olnud hagi eset. Sellisena tuleks seda väiteosa seega pidada vastuvõetamatuks, kui kohaldada käesoleva kohtuotsuse punktis 35 välja toodud kohtupraktikat.

52 Siiski tuleb asuda seisukohale, et viienda väite esimene osa on vastuvõetav, kuna see käsitleb sõltumata segiajamisega seotud kaalutlustest vaidlustatud kohtuotsuses sellise eelduse kohaldamist, mille kohaselt sisuliselt võib emaettevõtjat, kellel on sajaprotsendiline või peaaegu sajaprotsendiline osalus tema tütarettevõtja

aktsiakapitalis, lugeda vastutavaks liidu konkurentsieeskirjade rikkumise eest selle tütarettevõtja poolt.

53 Selles osas tuleb kõigepealt meenutada, et kohtupraktika kohaselt hõlmab ettevõtja mõiste mis tahes majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata tema õiguslikust vormist ja rahastamisviisist. Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud esiteks, et ettevõtja mõistet tuleb selles kontekstis mõista kui majandusüksust, ja seda isegi siis, kui õiguslikult koosneb see majandusüksus mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust, ja teiseks, et juhul, kui selline üksus rikub konkurentsieeskirju, tuleb tal isikliku vastutuse põhimõtte alusel ka selle rikkumise eest vastutada (vt 20. jaanuari 2011. aasta otsus kohtuasjas C-90/09 P: General Química jt *vs.* komisjon, EKL 2011, lk I-1, punktid 34 ja 35 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 29. märtsi 2011. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-201/09 P ja C-216/09 P: ArcelorMittal Luxembourg *vs.* komisjon ja komisjon *vs.* ArcelorMittal Luxembourg jt, EKL 2010, lk I-2239, punkt 95).

54 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et tütarettevõtja tegevuse võib emaettevõtjale süüks panna eelkõige siis, kui tütarettevõtja – olgugi et tal on eraldi õigusvõime – ei määra oma tegevust turul kindlaks sõltumatult, vaid rakendab enamjaolt talle emaettevõtja poolt antud juhiseid ja seda eelkõige majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete tõttu, mis neid kahte õigussubjekti seovad (vt eespool viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 58, ja kohtuotsus General Química jt *vs.* komisjon, punkt 37).

55 Nimelt kuuluvad sellises olukorras emaettevõtja ja tema tütarettevõtja samasse majandusüksusesse ja moodustavad seega ühe ettevõtja EÜ artikli 81 tähenduses ning komisjon võib adresseerida trahve määrava otsuse emaettevõtjale, ilma et oleks vaja

tuvastada emaettevõtja isiklikku seotust rikkumisega (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 59, ning kohtuotsus General Química jt *vs.* komisjon, punkt 38).

56 Sellega seoses on Euroopa Kohus täpsustanud, et niisuguses spetsiifilises olukorras, kus emaettevõtjale kuulub sajaprotsendiline osalus liidu konkurentsinorme rikkunud tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis, võib esiteks see emaettevõtja kõnealuse tütarettevõtja tegevusele otsustavat mõju avaldada ja teiseks esineb ümberlükatav eeldus, et nimetatud emaettevõtja avaldab tegelikult otsustavat mõju oma tütarettevõtja tegevusele (edaspidi „otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus") (vt eelkõige 25. oktoobri 1983. aasta otsus kohtuasjas 107/82: AEG-Telefunken *vs.* komisjon, EKL 1983, lk 3151, punkt 50; eespool viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 60; eespool viidatud kohtuotsus General Química jt *vs*. komisjon, punkt 39, ning eespool viidatud kohtuotsus ArcelorMittal Luxembourg *vs.* komisjon ja komisjon *vs.* ArcelorMittal Luxembourg jt, punkt 97).

57 Neil asjaoludel piisab, kui komisjon tõendab, et emaettevõtjale kuulub sajaprotsendiline osalus tütarettevõtja aktsia- või osakapitalis, et järeldada, et emaettevõtja tegelikult avaldab otsustavat mõju tütarettevõtja turunduspoliitikale. Komisjon saab seejärel pidada emaettevõtjat tütarettevõtjale määratud trahvi maksmise eest solidaarselt vastutavaks, v.a kui see emaettevõtja, kelle kohustus on see eeldus ümber lükata, esitab piisavalt tõendeid, et tema tütarettevõtja tegutseb turul sõltumatult (vt 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-286/98 P: Stora Kopparbergs Bergslags *vs.* komisjon, EKL 2000, lk I-9925, punkt 29; eespool viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 61; eespool viidatud kohtuotsus General Química jt *vs*. komisjon, punkt 40, ning eespool viidatud kohtuotsus ArcelorMittal Luxembourg *vs.* komisjon ja komisjon *vs.* ArcelorMittal Luxembourg jt, punkt 98).

58 Kohtupraktikast nähtub samuti, et selleks, et teha kindlaks, kas tütarettevõtja määrab oma tegevuse turul kindlaks iseseisvalt, tuleb võtta arvesse kogu asjakohast teavet majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete kohta, mis seda tütarettevõtjat ja emaettevõtjat seovad ja mis võivad sõltuvalt olukorrast muutuda, ja seega ei ole

nende loetelu ammendav (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punktid 73 ja 74).

59 Otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus püüab eelkõige tekitada tasakaalu esiteks eesmärgi, milleks on konkurentsieeskirjade, eriti ELTL artikli 101 vastase tegevuse hukkamõistmine ja sellise tegevuse kordumise ärahoidmine, ning teiseks liidu teatud üldpõhimõtete nõuete vahel, milleks on eelkõige süütuse presumptsioon, karistuste individuaalsuse põhimõte, õiguskindlus ja kaitseõigused, sh poolte võrdsuse põhimõte. Just seetõttu on see eeldus ümberlükatav, nagu tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktis 56.

60 Tuleb muu hulgas meenutada, et see eeldus põhineb tõdemusel, et välja arvatud erandjuhtudel võib äriühing, kellel on tütarettevõtja kapitalis sajaprotsendiline osalus, ainult selle osaluse tõttu kapitalis mõjutada otsustavalt selle tütarettevõtja tegevust, ning teiseks saab selle mõjuvõimu tegeliku kasutamise puudumist tavaliselt kõige tõhusamalt tuvastada nendes üksustes, kelle suhtes sellist eeldust kohaldatakse.

61 Neil asjaoludel tuleb märkida, et eeldus kaotaks mõtte, kui piisaks sellest, et asjaomane isik vaidlustab selle eelduse lihtsalt alusetuid väiteid esitades.

62 Muu hulgas ilmneb kohtupraktikast, et eeldus, isegi kui seda on raske ümber lükata, jääb mõistlikkuse piiridesse, kui see on proportsionaalne taotletava õiguspärase eesmärgiga, kui on olemas võimalus esitada vastupidiseid tõendeid ning kui kaitseõigused

on tagatud (vt selle kohta 23. detsembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-45/08: Spector Photo Group ja Van Raemdonck, EKL 2009, lk I-12073, punktid 43 ja 44, ning 23. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas Janosevic *vs*. Rootsi, *Recueil des arrêts et décisions* 2002-VII, punkt 101 ja järgnevad punktid).

63 Käesolevas asjas nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 46 ja 47, et apellant ei vaidlusta otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse õiguspärasust, nagu see on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 56 ja 57. Apellant ei vaidlusta ka juhtumi asjaoludel sarnase eelduse kohaldamist juhul, kui emaettevõtja omab 98 % osalust tütarettevõtja aktsiakapitalis.

64 Apellandi poolt esitatud argumendid, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punktides 43–47, tuginevad seevastu väitele, et Üldkohus kohaldas faktiliselt selle eelduse ümberlükkamatut varianti.

65 Vastupidi sellele, mida väidab apellant, ei ole vaidlustatud kohtuotsuses Üldkohtu valitud lähenemise puhul apellandi poolt esitatud asjaolude suhtes tervikuna tegemist *probatio diabolica*'ga. Nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktist 58, peavad ettevõtjad, kes soovivad otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse ümber lükata, esitama kogu asjakohase teabe majanduslike, organisatsiooniliste ja õiguslike sidemete kohta, mis seda tütarettevõtjat ja emaettevõtjat seovad ning mida nad peavad sellisteks, mis võivad tõendada, et nad ei ole üks majandusüksus.

66 Pelk asjaolu, et üksus ei esita konkreetsel juhul tõendeid, mis lükkaksid ümber otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse, ei tähenda, et seda eeldust ei ole mingil juhul võimalik ümber lükata.

67 Kuna käesoleva kohtuotsuse punkti 44 kolmandas taandes ning punktides 45–47 esitatud etteheidetega väidetakse sisuliselt, et apellandi esitatud argumentide hindamine Üldkohtu poolt pelgalt tõendab apellandi suhtes hindamisel tehtud negatiivse järelduse tõttu *probatio diabolica* olemasolu, tuleb need etteheited tagasi lükata.

68 Selles osas, milles nende etteheidetega püütakse tegelikult saavutada seda, et Euroopa Kohus hindaks uuesti Üldkohtus hinnatud faktilisi asjaolusid, tuleb neid apellatsioonimenetluses pidada vastuvõetamatuks. Väljakujunenud kohtupraktikast tulenevalt on ainult Üldkohus pädev ühelt poolt tuvastama fakte, välja arvatud juhul, kui tema järelduste sisuline ebatäpsus on tingitud talle esitatud kohtutoimiku dokumentidest, ja teiselt poolt neid fakte hindama. Seega ei ole faktide hindamine – välja arvatud juhul, kui kohtule esitatud tõendeid on moonutatud – õiguslik küsimus, mis alluks Euroopa Kohtu kontrollile apellatsioonimenetluses (vt eelkõige 23. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-425/07 P: AEPI *vs.* komisjon, EKL 2009, lk I-3205, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

69 Juhul kui neid samu etteheiteid võiks teise võimalusena tõlgendada nii, et nendega tuuakse välja, et Üldkohus eiras kohtuliku kontrolli ulatust, siis ühtivad need apellatsioonkaebuse neljanda väitega ning seetõttu ei pea neid eraldi analüüsima viienda väite käesoleva osa raames.

70 Mis puudutab muu hulgas kriitikat, mis on esitatud käesoleva kohtuotsuse punkti 44 esimeses taandes ja mille kohaselt osaluse protsent tütarettevõtjas on iseenesest piisav selleks, et tekiks otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus, siis tuleb märkida, et asjaolu, et on raske esitada vastupidiseid tõendeid, mis on vajalikud eelduse ümberlükkamiseks, ei tähenda iseenesest, et see eeldus on tegelikult ümberlükkamatu, eriti kuna ettevõtjad, kelle suhtes eeldust kohaldatakse, on ise paremas olukorras selliste tõendite leidmisel omaenda tegevusalal.

71 Mis puudutab apellandi välja toodud teist asjaolu selle tõendamiseks, et Üldkohtu kohaldatud eeldus on ümberlükkamatu, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punkti 44 teises taandes, siis tuleb märkida, et kui eeldada, et Üldkohus möönis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 105, et komisjonil on kaalutlusõigus, millele on viidatud nimetatud teises taandes, siis selline möönmine või selline kaalutlusõigus ei mõjuta küsimust, kas vaidlustatud kohtuotsuses kasutatud eeldus on ümberlükatav. Neid argumente ei saa pidada vastuvõetavaks.

72 Eeltoodut arvestades tuleb viienda väite esimene osa tagasi lükata.

Viienda väite teine osa, mille kohaselt Üldkohtu kohaldatud, ettevõtja mõistel põhinev vastutuse eeldus on vastuolus juriidilise isiku sõltumatuse põhimõttega

– Poolte argumendid

73 Apellandi arvates rikub vaidlustatud kohtuotsus subsidiaarsuse põhimõtet, minnes oluliselt vastuollu juriidilise isiku sõltumatuse põhimõttega, mis on liikmesriikide äriühinguõiguse nurgakivi.

74 Üldkohus on apellandi sõnul rikkunud õigusnormi, kui ta on väitnud, et tal on vabadus otsustada ettevõtjast tulenevalt selle üle, kas jätta selle ettevõtja moodustavale juriidilisele isikule kohaldamata nii sõltumatuse põhimõte kui ka kaitseõigused.

75 Muu hulgas on Üldkohus rikkunud ka teist õigusnormi, kui ta leidis olevat ebaolulise nõuda komisjonilt seda, et ta esitab oma otsuses konkreetsed tõendid selle kohta, et tema tütarettevõtjal puudub turul sõltumatus.

76 Komisjon väidab, et subsidiaarsuse põhimõttele Üldkohtus ei viidatud, nii et selle rikkumise puhul on tegemist uue väitega, mis on apellatsioonimenetluses vastuvõetamatu. Igal juhul tuleb sisu osas leida, et seda põhimõtet käesolevas asjas ei kohaldata, kuna Euroopa Liidul on selles valdkonnas ainupädevus.

77 Pealegi on mõiste „ettevõtja" konkurentsiõiguse tähenduses liidu õiguse autonoomne mõiste. Lisaks ei ole äriühingu „sõltumatus" vastuolus eeldusega, mis on välja toodud kohtupraktikas ja mis käsitleb emaettevõtja tegelikku kontrolli tema teatud tütarettevõtjate üle.

– Euroopa Kohtu hinnang

78 Osas, milles käesolev väiteosa käsitleb subsidiaarsuse põhimõtte rikkumist, tuleb see väiteosa käesoleva kohtuotsuse punktis 35 viidatud kohtupraktika kohaselt tunnistada vastuvõetamatuks.

79 Seejärel tuleb tagasi lükata käesoleva kohtuotsuse punktis 74 toodud etteheide, kuna see käsitleb kaalutlust, mida Üldkohus ei väljendanud ega andnud vaidlustatud kohtuotsuses mõista.

80 Lisaks, mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 75 esitatud argumenti, siis nähtub selle kohtuotsuse punktidest 56 ja 57, et komisjon ei pea selleks, et kasutada otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldust konkreetses asjas, esitama täiendavaid tõendeid võrreldes nendega, mis tõendavad selle eelduse kohaldatavust ja kasutamist (vt samuti selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 62). Üldkohus ei teinud seega viga, kui ta ei nõudnud täiendavaid konkreetseid tõendeid tema tütarettevõtja turul sõltumatult tegutsemise kohta eraldi asjaomase eelduse kasutamise tõenditest.

81 Osas, milles nimetatud punktis 75 esitatud argumendiga heidetakse ette seda, et vaidlusaluse otsuse põhjendust apellandi osas ei ole kahtluse alla seatud, ühtib see kolmanda väitega nii, et seda ei ole vaja viienda väite käesoleva osa raames analüüsida.

82 Seega tuleb viienda väite teine osa tagasi lükata.

Viienda väite kolmas osa, mille kohaselt komisjoni kaalutlusõigus vastutuse eelduse kohaldamisel rikub õiguspärasuse ja õiguskindluse põhimõtet

– Poolte argumendid

83 Apellant väidab, et vaidlustatud kohtuotsus rikub seaduse selguse ning ootuspärasuse nõuet, mille näevad ette nii õiguspärasuse kui ka õiguskindluse põhimõte. Apellandi sõnul ilmneb vaidlustatud kohtuotsuse punktidest 97, 152, 167, 186 ja 194, et

Üldkohus leiab, et konkurentsiõiguse rikkumise vallas on kaks vastutuse süsteemi. Esimene karistab emaettevõtjaid konkurentsiõiguse rikkumises otseselt osalemise eest kaastäideviijana ning selline osalemine „tuleneb nende omaenda tahtest". Teine karistab emaettevõtjatest kaasaaitajaid konkurentsivastase tegevuse eest, mille on toime pannud tütarettevõtjad, milles neil on sajaprotsendiline osalus, ilma et oleks vaja kaasaaitamist tõendavat faktiliselt toimepandud tegu; see olukord on sarnane teise isiku tegude eest vastutamise süsteemiga.

84 Apellant on arvamusel, et kui selline teise isiku tegude eest vastutamise süsteem liidu konkurentsiõiguses on – mida seal ei ole –, tuleb seda väga täpselt määratleda ning institutsioonide poolt selgelt ja ühetaoliselt kohaldada. Vaidlustatud kohtuotsuse punktis 105 Üldkohtu tunnustatud kaalutlusõigus on selle selguse ja ühetaolisuse nõudega aga ühitamatu.

85 Sellega seoses toob apellant välja selle, mida ta määratleb kui Üldkohtu poolt „kahekordset segiajamist" vaidlustatud kohtuotsuse punktis 213 ning mis puudutab seda, et esiteks on segi aetud emaettevõtjale vastutuse panemine ja viimati nimetatu vastutus selle trahvi maksmise eest, ning teiseks vastutuse panemine ja trahvide kindlaksmääramine, kuna Üldkohus põhjendab komisjoni väidetavat kaalutlusruumi vastutuse panemisel sellega, et trahvide osas on olemas kaalutlusruum.

86 Komisjon leiab, et vaidlustatud kohtuotsuses ei jäta Üldkohus komisjonile kaalutlusruumi või kaalutlusõigust selle hindamiseks, kas tingimused rikkumise eest emaettevõtjale vastutuse panemiseks on täidetud. „Kaalutlusruumi" saab kasutada ainult etapis, kus komisjon saab panna vastutuse rikkumise eest mitmele kontserni ettevõtjale ning ta valib vastutuse panemise kõikidele kontserni ettevõtjatele või nende hulgast ainult teatud ettevõtjatele.

– Euroopa Kohtu hinnang

87 Vastupidi sellele, mida väidab apellant nii viienda väite käesoleva osa kui ka Euroopa Kohtule esitatud esimese väite raames, ei kehtestanud Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 97, 152, 167, 186 ja 194 „teise isiku tegude eest vastutamise süsteemi" liidu konkurentsiõiguses.

88 Sellega seoses tuleb meenutada, nagu Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktides 97, 152, 167 ja 186 sisuliselt märkis ja nagu nähtub muu hulgas käesoleva kohtuotsuse punktidest 53–55, et kui emaettevõtja ja tema tütarettevõtja kuuluvad ühte „ettevõtjasse" ELTL artikli 101 tähenduses, siis komisjonil on õigus trahvide määramise otsus emaettevõtjale adresseerida mitte seetõttu, et emaettevõtja õhutas tütarettevõtjat rikkumist toime panema, või veelgi enam seetõttu, et emaettevõtja võtab rikkumisest osa, vaid seetõttu, et need moodustavad ühe ettevõtja ELTL artikli 101 tähenduses.

89 Lisaks tuleneb nimetatud kohtuotsuse punktist 105, et Üldkohus ei tunnustanud „kaalutlusruumi panna äriühingule vastutus teise äriühingu rikkumise eest", mida kritiseeritakse käesoleva kohtuotsuse punktis 84 välja toodud apellandi argumentidega. Nimetatud punktis 105 märkis Üldkohus põhiliselt, et vaidlusaluse otsuse põhjenduses 260 esitatud märkuse eesmärk on lihtsalt lükata tagasi argument, mis on tuletatud sellest, et Atofinale varem adresseeritud otsustes ei pandud viimase tegevust emaettevõtjale süüks. Piirdudes sisuliselt selle väljatoomisega, et komisjon ei väida endal olevat sellist kaalutlusõigust, mida apellant Üldkohtus ette heitis, ei kinnitanud Üldkohus – vastupidi sellele, mida apellant viienda väite käesoleva osa raames mõista annab –, et liidu konkurentsiõiguses on „teise isiku tegevuse eest vastutamise süsteem".

90 Käesoleva kohtuotsuse punktides 83 ja 84 esitatud argumendid põhinevad seega valedel eeldustel ning need tuleb tagasi lükata.

91 Samamoodi tuleneb eeltoodust, et kuigi käesoleva kohtuotsuse punktis 85 esitatud etteheide ei ole vastuvõetamatu selguse puudumise tõttu, tuleb see igal juhul tagasi lükata, kuna see ühtib käesoleva kohtuotsuse punktides 83 ja 84 esitatud argumentidega.

92 Seega tuleb viienda väite kolmas osa tagasi lükata.

Viienda väite neljas osa, mille kohaselt vastutuse eeldus rikub võrdse kohtlemise põhimõtet

Poolte argumendid

93 Apellant väidab, et rikutud on võrdse kohtlemise põhimõtet, kuna Üldkohus kinnitas, et apellanti ja vaidlusaluse otsusega hõlmatud teisi emaettevõtjaid koheldi ühtemoodi.

94 Komisjon leiab, et pelk asjaolu, et vaidlusalune otsus – peale viite sajaprotsendiliselt emaettevõtjale kuuluvale tütarettevõtja kontrollimise eeldusele – lisas rohkem

tõendeid Akzo Nobeli kontserni emaettevõtja vastu, ei tähenda seda, et komisjon või Üldkohus apellanti diskrimineerisid. See tähendab lihtsalt, et tõendid Akzo Nobel NV-le rikkumise eest vastutuse panemiseks olid „tugevamad", ilma et see tähendaks, et apellandile Atofina rikkumise eest vastutuse panemist võimaldavad tõendid oleksid ebapiisavad.

– Euroopa Kohtu hinnang

95 Nagu on meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 63, ei vaidlusta apellant käesoleval juhul ei kohtuotsuse punktides 56 ja 57 välja toodud otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse õiguspärasust kui sellist ega seda, et samasugust eeldust kohaldatakse juhul, kui emaettevõtjale kuulub 98 % osalus oma tütarettevõtja aktsiakapitalis.

96 Käesoleva kohtuotsuse punktidest 56, 57 ja 80 nähtub, et otsustava mõju tegelikult avaldamise eelduse kasutamine ei sõltu selliste täiendavate tõendite esitamisest, mis käsitlevad emaettevõtja tegelikku mõju (vt samuti selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Akzo Nobel jt *vs.* komisjon, punkt 62).

97 Neil asjaoludel ei kujuta endast õigusnormi rikkumist, millega Üldkohus peab vaidlustatud kohtuotsuses mitte nõustuma, pelk asjaolu, et komisjonil on sellised täiendavaid tõendeid teatud emaettevõtjate kohta, mitte aga teiste emaettevõtjate kohta, ning et ta neile vaidlusaluses otsuses viitas.

98 Eeltoodust tuleneb, et viienda väite neljas osa ning seega kogu väide tervikuna tuleb tagasi lükata.

Teine väide, et õigluse ja poolte võrdsuse põhimõtte ebaõige tõlgenduse tõttu on rikutud kaitseõigusi

99 Teise väitega kinnitab apellant, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 64 on rikutud õigusnormi, kuna Üldkohus rikkus poolte võrdsuse põhimõtet. Nagu nähtub sõnaselgelt apellatsioonkaebusest endast, ühtib see osa etteheitega, mis on tehtud Euroopa Kohtule esitatud esimese väite raames, mis on välja toodud käesoleva kohtuotsuse punkti 32 esimeses taandes.

100 Teine väide on jaotatud sisuliselt kahte ossa, mida tuleb koos analüüsida.

Poolte argumendid

101 Esimene väiteosa käsitleb apellandi kaitseõiguste rikkumist alates menetluse esimesest etapist.

102 Elf Aquitaine'i arvates eitas Üldkohus, et tema kaitseõigustega seoses on enne vastuväiteteatise saatmist aset leidnud uurimisel mingi tähendus. Ta heidab Üldkohtule ette seda, et viimane tunnistas, et poolte võrdsuse põhimõttest oli kinni peetud, kuigi apellanti teavitati tema suhtes esinenud kahtlustest esimest korda vastuväiteteatises.

103 Selline apellandi kaitseõiguste rikkumine haldusmenetluse esimesest etapist peale on vastuvõetamatu kolmel põhjusel:

– ELTL artikli 101 kohaldamisalasse kuuluvate sanktsioonide karistuslik olemus ei anna Üldkohtule õigust leida, et piisab, kui EIÕK artiklist 6 tulenevad tagatised kehtivad alates vastuväiteteatise saatmisest, jättes nii välja uurimise esialgse etapi;

– õigus olla teavitatud ja ära kuulatud uurimise algusest peale kehtib apellandi arvates seda enam siis, kui ta ei osalenud rikkumises ning ei teadnud selle olemasolust rikkumise toimepanemisel, ja

– kuna teda uurimisest ei teavitatud ning teda teavitati tema suhtes esinevatest kahtlustest esimest korda alles vastuväiteteatise etapis, ei saanud ta võtta vajalikke meetmeid, et oma kaitset piisavalt ette valmistada. Sellega seoses ei vastanud Üldkohus argumentidele, mille apellant esitas kohtukõnes ja mille kohaselt ta võis olla hävitanud võimalikke tõendeid tütarettevõtja sõltumatuse kohta uurimise nelja aasta jooksul, mis eelnesid vastuväiteteatisele, mis võis pöördumatult mõjutada tema kaitseõigusi.

104 Komisjon väidab, et kuna ta käesoleval juhul ei viidud apellandi suhtes läbi uurimistoiminguid, siis ei pidanud ta viimast alates esialgsest uurimisest peale teavitama tema suhtes esinevatest kahtlustest.

105 Muu hulgas väidab komisjon eelkõige, et isegi kui eeldada, et apellandi välja toodud võimalikud rikkumised on aset leidnud, peab veel igal juhul analüüsima, kas selline rikkumine võis konkreetselt mõjutada tema kaitseõigusi vaidlusaluses menetluses. Apellandi võimalust püüda ümber lükata asjaomane eeldus või väita, et seda eeldust ei saa kohaldada, ei mõjutanud asjaolu, et ta sai tema suhtes esinevatest kahtlustest teada alles vastuväiteteatise vastuvõtmisel. Komisjon on arvamusel, et kuna tütarettevõtja sõltumatuse kohta tõendite kadumist sellel ajavahemikul mainiti alles kohtuistungil, siis on seda käsitlev argument vastuvõetamatu. Pealegi ei toeta sellist väidet ükski tõend.

106 Teise väite teises osas eitatakse erapooletu uurimise vajadust.

107 Apellant väidab sellega seoses, et Üldkohus jättis kõrvale ka komisjoni vajaduse viia esialgne uurimine läbi erapooletult.

108 Selline eitamine on apellandi arvates vastuvõetamatu, kuna esiteks on erapooletu uurimise puhul tegemist esialgse etapiga selleks, et anda komisjonile vajaduse korral võimalus esitada selline vastutusele võttev akt nagu vastuväiteteatis.

109 Teiseks, eitades vajadust sellise uurimise järele, eiras Üldkohus apellandi sõnul nõuet uurimise erapooletu läbiviimise kohta, mis tuleneb eelkõige poolte võrdsuse põhimõttest. Oma seisukoha tõttu loobub Üldkohus igasugusest kontrollist uurimise erapooletuse üle, rikkudes õigust õiglasele menetlusele ja võrdsuse põhimõtet. Kui Üldkohtul selline kontroll komisjoni uurimise erapooletuse üle puudub, siis apellandi

arvates tõendab see seda, et Üldkohus kiitis heaks vastutuse eelduse kohaldamise apellandi suhtes uurimise algusest peale, st hetkest, mil komisjonile anti esimest korda rikkumisest teada.

110 Sellega seoses väidab apellant, et tema suhtes läbi viidud uurimise tingimata erapoolik olemus tuleneb sellest, et komisjoni konkurentsi peadirektoraadile on koondunud kolm eraldiseisvat pädevust – uurimis-, süüdistamis- ja otsustamispädevus. Tema arvates ei saa komisjoni kätte koondunud pädevuse sellise segiajamisega nõustuda, võttes arvesse siiski ELTL artikli 101 kohaldamisalasse kuuluvate sanktsioonide selgelt karistuslikku olemust.

111 Komisjon leiab omalt poolt, et apellant ei suutnud tõendada, et Üldkohus keeldus kontrollimast tema uurimise erapooletust. Mis puudutab apellandi argumente, et pädevused on koondunud komisjoni kätte (vt käesoleva kohtuotsuse punkt 110), siis väidab komisjon esimese võimalusena, et need on vastuvõetamatud, ning teise võimalusena, et need on igal juhul põhjendamatud.

Euroopa Kohtu hinnang

112 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ning vastavalt ELL artikli 6 lõikele 3 on põhiõigused lahutamatu osa õiguse üldpõhimõtetest, mille järgimise tagab Euroopa Kohus. Euroopa Kohus on korduvalt leidnud, et kaitseõigustest kinnipidamine konkurentsipoliitikat puudutava haldusmenetluse läbiviimisel on liidu õiguse üldpõhimõte

(vt eelkõige 3. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-534/07 P: Prym ja Prym Consumer *vs.* komisjon, EKL 2009, lk I-7415, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

113 Samuti tuleb meenutada, et EÜ artikli 81 rakendamise menetluse puhul tuleneb kohtupraktikast, et komisjonis läbi viidav haldusmenetlus jaguneb kaheks eraldiseisvaks ja üksteisele järgnevaks staadiumiks, millel mõlemal on oma sisemine loogika – nimelt eeluurimise staadium ja võistleva menetluse staadium. Eeluurimise staadium, mis kestab kuni vastuväiteteatise esitamiseni, peaks võimaldama komisjonil koguda kokku kõik asjassepuutuvad tõendid võimaliku konkurentsieeskirjade rikkumise asetleidmise kohta ja võtta esialgne seisukoht menetluse suuna ja edasise kulgemise kohta. Võistlev staadium, mis kestab vastuväiteteatise esitamisest kuni lõpliku otsuse vastuvõtmiseni, peaks võimaldama komisjonil teha süükspandava rikkumise kohta lõplik otsus (vt eelkõige selle kohta 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P – C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punktid 181–183, ning eespool viidatud kohtuotsus Prym ja Prym Consumer *vs.* komisjon, punkt 27).

114 Esiteks, mis puudutab eeluurimise staadiumit, siis on Euroopa Kohus täpsustanud, et see staadium algab kuupäeval, mil komisjon, kes teostab talle liidu seadusandja poolt antud pädevust, võtab meetmeid, mis lähtuvad eeldusest, et rikkumine on toime pandud, ja need meetmed mõjutavad oluliselt uurimise all olevate ettevõtjate positsiooni (vt eespool viidatud kohtuotsus Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, punkt 182 ning 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-105/04 P: Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, EKL 2006, lk I-8725, punkt 38).

115 Alles haldusmenetluse võistleva staadiumi alguses teavitatakse asjaomast ettevõtjat vastuväiteteatise kaudu kõikidest olulistest tõenditest, millele komisjon menetluse selles staadiumis tugineb. Järelikult saab asjaomane ettevõtja kaitseõigusi täielikult kasutada alles pärast vastuväiteteatise saatmist (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, punktid 315 ja 316; eespool

viidatud kohtuostus Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punkt 47, ning 25. jaanuari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-407/04 P: Dalmine *vs.* komisjon, EKL 2007, lk I-829, punkt 59).

116 Järelikult eeldavad eeluurimise käigus komisjoni tehtavad menetlustoimingud, eelkõige kontrollid ja informatsiooninõuded juba oma olemuselt seda, et kahtlustatakse liidu konkurentsieeskirjade rikkumise olemasolu ja et need menetlustoimingud võivad kahtluse all olevate ettevõtjate olukorda oluliselt mõjutada.

117 Seega on oluline vältida, et kaitseõigusi haldusmenetluse selles staadiumis pöördumatult ei kahjustataks, sest tehtavatel uurimistoimingutel võib olla määrav tähtsus tõendite kogumisel ettevõtjate õigusvastase käitumise kohta, mis toob kaasa nende vastutuse (vt selle kohta 21. septembri 1989. aasta otsus liidetud kohtuasjades 46/87 ja 227/88: Hoechst *vs*. komisjon, EKL 1989, lk 2859, punkt 15, 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt *vs.* komisjon, EKL 2004, lk 123, punkt 63).

118 Mõistliku tähtaja järgimise osas leidis Euroopa Kohus sisuliselt, et kaitseõiguste tõhusalt kasutamise võimaliku kahjustamise allika hindamine ei tohi piirduda haldusmenetluse võistleva etapiga, vaid peab hõlmama kogu menetlust ja selle kogu kestust (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punktid 49 ja 50, ning 21. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-113/04 P: Technische Unie *vs*. komisjon, EKL 2006, lk I-8831, punktid 54 ja 55).

119 Need kaalutlused on analoogia alusel kohaldatavad ka küsimuses, kas ja millises ulatuses on komisjon kohustatud puudutatud ettevõtjale andma teatud teavet uurimise eseme ja eesmärgi kohta kohe pärast eeluurimise staadiumi algust, mis võimaldaks ettevõtjal siiski ennast menetluse võistlevas staadiumis tõhusalt kaitsta.

120 See ei tähenda siiski, et komisjon peab juba enne asjaomase ettevõtja suhtes esimese meetme võtmist igal juhul teavitama seda ettevõtjat konkurentsiõigusel põhinevate menetlustoimingute või vastutusele võtmise pelgast võimalusest, eriti siis, kui sellise teavitamisega põhjendamatult kahjustataks komisjoni läbi viidavat uurimist (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Dalmine *vs.* komisjon, punkt 60).

121 Lisaks on Euroopa Kohus juba asunud seisukohale, et isikliku vastutuse põhimõttega ei ole vastuolus, et komisjon kavatseb kõigepealt karistada konkurentsieeskirjade rikkumise toimepanijast äriühingut ja seejärel uurib, kas rikkumise saab süüks panna emaettevõtjale (vt 24. septembri 2009. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-125/07 P, C-133/07 P, C-135/07 P ja C-137/07 P: Erste Group Bank jt *vs.* komisjon, EKL 2009, lk I-8681, punkt 82).

122 Osas, milles vastuväiteteatise adressaat saab tegelikult esitada oma seisukoha võistlevas haldusmenetluses nende faktide ja asjaolude tegelikkusele vastamise ja asjakohasuse kohta, millele komisjon viitas, ei pea komisjon vastupidi apellandi väidetule põhimõtteliselt enne vastuväiteteatise saatmist uurimismeetmest selle adressaati teavitama.

123 Seda järeldust ei sea käesoleval juhul kahtluse alla käesoleva kohtuotsuse punktides 109 ja 110 toodud argumendid.

124 Käesoleva kohtuotsuse punktis 110 toodud argumenti tuleb pidada vastuvõetamatuks, kuna see on identne kohtuotsuse punktides 35 ja 51 esitatud argumentidega.

125 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punktis 109 esitatud argumente, siis kuigi on tõsi, et Üldkohtule esitatud toimikust ilmneb, et apellant märkis Üldkohtus, et tema suhtes ei võetud mingeid esialgseid uurimismeetmeid, ei tulene sellest siiski, et apellant palus tal nõustuda sellega, et väidetavalt oli komisjoni poolt juhtumi uurimine erapoolik või et puudus uurimismeede kui selline.

126 Sellest järeldub, et punktis 109 esitatud argumendid tuleb vastuvõetamatuse tõttu tagasi lükata vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 35 viidatud kohtupraktikale.

127 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punkti 103 esimeses taandes toodud argumenti, siis piisab, kui märkida, et see puudutab kaalutlust, mida Üldkohus ei väljendanud ega andnud vaidlustatud kohtuotsuses mõista, nii et see tuleb tagasi lükata.

128 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse punkti 103 teises taandes esitatud argumente, siis tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 88 ja 121, et isikliku vastutusega ei ole vastuolus see, et pärast seda, kui komisjon kavatseb kõigepealt karistada konkurentsieeskirjade rikkumise toimepanijast äriühingut, uurib ta, kas oleks võimalik panna rikkumine süüks tema emaettevõtjale.

129 Mis puudutab lõpuks käesoleva kohtuotsuse punkti 103 kolmandas taandes toodud argumente, siis isegi kui eeldada, et need on hoolimata käesoleva kohtuotsuse punktis 35 toodud kohtupraktikast vastuvõetavad, kuna need tulenevad Üldkohtu istungil sellise väite laiendamisest, mis on esitatud esimese astme hagiavalduses, tuleb tõdeda, et tegemist on pelkade väidetega, mida ei toeta ükski konkreetne tõend.

130 Sellised üldised argumendid, mis on abstraktsed ja põhjendamata, ei tõenda käesoleval juhul kaitseõiguste tegelikku rikkumist, mida tuleb kontrollida iga juhtumi üksikasju eraldi silmas pidades (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied *vs.* komisjon, punktid 52–61).

131 Eeltoodut arvestades tuleb teine väide tagasi lükata.

Kolmas väide, et põhjendamiskohustuse osas on rikutud õigusnorme

Kolmanda väite esimene osa, mis käsitleb põhjendamise mõiste osas õigusnormi rikkumist ning Üldkohtu järelduste sisulist ebaõigsust, kuna viimane pidas vaidlusaluse otsuse kokkuvõtlikku põhjendust piisavaks

Poolte argumendid

132 Kolmanda väite esimeses osas kinnitab apellant esiteks, et Üldkohus tugines valesti põhjendamiskohustuse ekslikule käsitlusele.

133 Elf Aquitaine leiab, et Üldkohus oleks pidanud leidma, et vaidlusaluse otsuse põhjendus asjaomase rikkumise süüks panemise kohta on ebapiisav, et apellant saaks teada, kas otsus on piisavalt põhjendatud või on selles tegu sisu või vormi puudutava veaga.

134 Vastupidi sellele, mida Üldkohus leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktides 81, 82 ja 89, ei ole käesoleval juhul apellandi arvates piisav see, et ta saaks vaidlusalusest otsusest lihtsalt aru nii, et komisjon heidab talle ette, et ta avaldas otsustavat mõju Atofina kaubanduspoliitikale. Vastupidi, erinevalt vastuväiteteatisest ei ole vaidlusalune otsus ettevalmistav akt ning selle põhjendus peab olema piisavalt selge, et võimaldada esiteks apellandil mõista põhjuseid, miks see otsus tehti, ning hinnata oma argumente, et otsustada, kas hagi esitada või mitte, ning teiseks võimaldada Üldkohtul teostada õiguspärasuse kontrolli, kui vaidlusalune otsus tema menetlusse jõuab.

135 Elf Aquitaine'i arvates peab see põhjendus olema üksikasjalikum, kuna: i) apellanti ei teavitatud tema suhtes algatatud menetlusest enne vastuväiteteatise saatmist; ii) need süüdistused tuginesid ainult vastutuse eeldusele, mida ei põhjenda ükski konkreetne faktiline asjaolu ning mis osutus ümberlükkamatuks; iii) komisjon kaugenes oma tavapärasest otsustuspraktikast, ning iv) vaidlusaluse otsuse tegemise tulemusel õõnestati mitmeid apellandi põhiõigusi.

136 Mis puudutab käesoleva kohtuotsuse eelmise punkti alapunktis iii esitatud kolmandat argumendi, siis väidab apellant eelkõige, et komisjon tunnistas oma 1. oktoobri 2008. aasta otsuse Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/C.39181 – Küünlavahad) (kokkuvõte avaldatud ELT 2009, C 295, lk 17) kokkuvõtte põhjenduses 574, et vaidlusaluse otsuse puhul on tegemist kõrvalekaldega tema varasemast otsustuspraktikast

eelkõige apellandi suhtes. Sellega seoses viitab ta samuti orgaaniliste peroksiidide otsusele (viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 22), milles käesoleva juhuga väga sarnastel asjaoludel ei tehtud apellandile mingisuguseid etteheiteid tema tütarettevõtja Atofina konkurentsivastase tegevuse eest.

137 Elf Aquitaine väidab teiseks, et Üldkohtu tõdemus vaidlusaluse otsuse piisava põhjenduse kohta tugineb sisuliselt ebaõigetele järeldustele, kuna see põhjendus ei ole mitte ainult kokkuvõtlik, vaid puudub täiesti.

138 Esiteks ei ole vaidlusaluses otsuses vastatud teatud konkreetsetele argumentidele, mis vastuväiteteatise pinnalt tekkisid.

139 Teiseks piirdus komisjon vaidlusaluses otsuses sellega, et ta lükkas üldiselt ja valimatult apellandi kõik teised argumendid midagi selgitamata tagasi. Näiteks ei märgi komisjon, millised dokumendid talle esitatud dokumentide hulgast annavad tema arvates „ainult ülevaate ärikorraldusest".

140 Seega apellandi arvates oleks Üldkohus pidanud tühistama vaidlusaluse otsuse põhjenduse puudumise tõttu.

141 Komisjon leiab kõigepealt, et käesolev väiteosa tuleb tunnistada vastuvõetamatuks, kuna see ei määratle täpselt vaidlustatud kohtuotsuse kritiseeritavaid osasid või selle väiteosa põhjenduseks esitatud õiguslikke argumente.

142 Ta leiab seejärel, et kohtupraktika ning komisjoni otsustuspraktika emaettevõtjate vastutuse vallas oli hästi teada vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni viinud menetluse algusest peale.

143 Komisjon on arvamusel, et kuigi asjakohaste faktide seisukohalt ei tundu olevat olulisi objektiivseid erinevusi menetlusel, mille tulemusel võeti vastu vaidlusalune otsus, ja menetlusel, mille tulemusel tehti orgaaniliste peroksiidide otsus, võib komisjoni erinevat lähenemist vaidlusaluses otsuses selgitada esiteks asjaoluga, et Üldkohtu 30. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-203/01: Michelin *vs.* komisjon (EKL 2003, lk II-4071) tehti ajavahemikul, mis jäi orgaaniliste peroksiidide otsusega seotud vastuväiteteatise esitamise kuupäeva ning vaidlusaluse otsusega seotud vastuväiteteatise esitamise kuupäeva vahele, ning teiseks seetõttu, et komisjoni lähenemine aastatel 2002 ja 2003 muutus.

Euroopa Kohtu hinnang

144 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb ELTL artiklist 256, Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 58 esimesest lõigust ja kodukorra artikli 112 lõike 1 punktist c, et apellatsioonkaebuses näidatakse täpselt otsuse, mille tühistamist taotletakse, kritiseeritavad osad, samuti seda taotlust konkreetselt toetavad õiguslikud argumendid (vt eelkõige 1. juuli 2010. aasta otsus kohtuasjas C-407/08 P: Knauf Gips *vs.* komisjon, EKL 2010, lk I-6375, punkt 43 ja seal viidatud kohtupraktika).

145 Vastupidi komisjoni väitele käesoleva kohtuotsuse punktis 141 vastab käesolev väiteosa selle kohtupraktika nõuetele ning on vastuvõetav.

146 Sisu osas tuleb kõigepealt meenutada, et EÜ artiklis 253 ette nähtud põhjendamiskohustus on vorminõue, mida tuleb eristada küsimusest põhjenduste põhjendatuse kohta, mis kuulub vaidlustatud akti sisulise õiguspärasuse hindamise valdkonda (vt 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-367/95 P: komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, EKL 1998, lk I-1719, punkt 67, ning 22. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-17/99: Prantsusmaa *vs.* komisjon, EKL 2001, lk I-2481, punkt 35).

147 Seda silmas pidades peavad EÜ artikliga 253 nõutud põhjendused vastama asjassepuutuva akti olemusele ning nendest peab selgelt ja üheselt nähtuma akti vastu võtnud institutsiooni arutluskäik, mis võimaldab asjaomastel isikutel võetud meetme põhjuseid mõista ja pädeval kohtul kontrolli teostada (vt eespool viidatud kohtuotsused Prantsusmaa *vs.* komisjon, punkt 35, ning Deutsche Telekom *vs.* komisjon, punkt 130).

148 Üksikotsuste raames on vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale üksikotsuse põhjendamise kohustuse eesmärk võimaldada kohtul teostada kontrolli ja anda asjaomasele isikule küllaldast teavet selle kohta, kas otsuses on tegu veaga, mille alusel otsuse kehtivust vaidlustada (vt eelkõige selle kohta 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-199/99 P: Corus UK *vs.* komisjon, EKL 2003, lk I-1177, punkt 145, ning 28. juuni 2005. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P – C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt *vs.* komisjon, EKL 2005, lk I-5425, punkt 462).

149 Põhjendus tuleb seega põhimõtteliselt edastada asjaomasele isikule samaaegselt tema huve kahjustava otsusega. Põhjenduse puudumist ei saa parandada sellega, kui asjaomane isik saab põhjendustest teada liidu institutsioonides läbi viidud menetluse käigus (vt 26. novembri 1981. aasta otsus kohtuasjas 195/80: Michel *vs.* parlament, EKL 1981, lk 2861, punkt 22; 26. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-351/98: Hispaania *vs*. komisjon, EKL 2002, lk I-8031, punkt 84; 29. aprilli 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-199/01 P ja C-200/01 P: IPK-München ja komisjon, EKL 2004, lk I-4627, punkt 66, eespool viidatud kohtuotsus Dansk Rørindustri jt *vs*. komisjon, punkt 463).

150 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et põhjendamise nõude hindamisel tuleb arvesse võtta juhtumi asjaolusid, eelkõige akti sisu, põhjenduste olemust ning huvi, mis võib olla akti adressaatidel või teistel isikutel, keda akt otseselt ja isiklikult puudutab, selgituste saamiseks. Ei ole nõutud, et põhjendus täpsustaks kõiki asjakohaseid faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, kuna otsuse põhjenduse vastavust EÜ artikli 253 nõuetele tuleb hinnata mitte ainult selle sõnastust, vaid ka konteksti ja asjaomase valdkonna õiguslikku regulatsiooni silmas pidades (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, punkt 63; 10. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-413/06 P: Bertelsmann ja Sony Corporation of America *vs.* Impala, EKL 2008, lk I-4951, punktid 166 ja 178, ning eespool viidatud kohtuotsus Deutsche Telekom *vs.* komisjon, punkt 131).

151 Kohtupraktikast nähtub samuti, et akti põhjendus peab olema loogiline ja eelkõige ilma sisemise vastuoluta, mis takistab aktini viinud põhjuste õiget mõistmist (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Bertelsmann ja Sony Corporation of America *vs.* Impala, punkt 169 ja seal viidatud kohtupraktika).

152 Juhul kui – nagu käesolevas asjas – liidu konkurentsieeskirjade kohaldamise otsus puudutab mitut adressaati ja tekitab probleemi rikkumise süüks panemise seisukohast, peab see sisaldama piisavaid põhjendusi iga adressaadi osas, eriti nende osas, kes vastavalt otsusele peavad rikkumise eest vastutama. Nii peab otsus oma tütarettevõtja rikkumise eest vastutavaks peetava emaettevõtja suhtes üldjuhul sisaldama üksikasjalikku ülevaadet põhjendustest, mis õigustavad rikkumise sellele äriühingule süüks panemist (vt analoogia alusel 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-196/99 P: Aristrain *vs.* komisjon, EKL 2003, lk I-11005, punktid 93–101).

153 Mis puudutab täpsemalt komisjoni otsust, mis tugineb ainult teatud adressaatide osas otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldusele, siis tuleb tõdeda, et komisjonil on igal juhul – sest vastasel juhul muutuks see eeldus tegelikult ümberlükkamatuks – kohustus

esitada otsuse adressaatidele kohased põhjused, miks välja toodud faktilised ja õiguslikud asjaolud ei olnud piisavad nimetatud eelduse ümberlükkamiseks. Komisjoni kohustus põhjendada oma otsuseid selles osas tuleneb nimelt sellise eelduse ümberlükatavast olemusest, mille ümberlükkamine nõuab asjaomaselt isikult tõendite esitamist, mis puudutavad majanduslikke, organisatsioonilisi ja õiguslikke suhteid asjaomaste äriühingute vahel.

154 Sellegipoolest tuleb meenutada, et komisjon ei pea võtma seisukohta asjaolude suhtes, mis ilmselgelt asjasse ei puutu, on tähtsusetud või ilmselgelt teisejärgulised (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Sytraval ja Brink's France, punkt 64; 1. juuli 2008. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-341/06 P ja C-342/06 P: Chronopost ja La Poste *vs.* UFEX jt, EKL 2008, lk I-4777, punkt 89, ning eespool viidatud kohtuotsus Bertelsmann ja Sony Corporation of America *vs.* Impala, punkt 167).

155 Lisaks ilmneb kohtupraktikast, et komisjoni väljakujunenud otsustuspraktikaga kooskõlas olevat otsust võib küll põhjendada kokkuvõtlikult, täpsemalt viitega nimetatud praktikale, ent juhul, kui otsus erineb oluliselt varasematest otsustest, tuleb komisjonil esitada sõnaselge põhjendus (vt selle kohta eelkõige 26. novembri 1975. aasta otsus kohtuasjas 73/74: Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique jt *vs.* komisjon, punkt 31, ning 11. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-295/07 P: komisjon *vs.* Département du Loiret, EKL 2008, lk I-9363, punkt 44).

156 Kolmanda väite käesoleva osaga kinnitab apellant sisuliselt, et Üldkohus oleks pidanud kahtluse alla seadma vaidlusaluse otsuse ebapiisava põhjenduse apellandi suhtes.

157 Nagu nähtub vaidlustatud kohtuotsuse punktist 87 ning Üldkohtule esitatud toimiku dokumentidest, on apellandi poolt vastuväiteteatisele vastuseks esitatud argumendid

komisjoni poolt kohaldatud eelduse ümberlükkamiseks loetletud kokkuvõtlikult vaidlusaluse otsuse põhjenduses 257. Komisjoni seisukoht nende asjaolude kohta sisaldub selle otsuse põhjendustes 258–261.

158 Nende kaalutluste osas tõdeb Üldkohus, olles vaidlustatud kohtuotsuse punktis 85 välja toonud nimetatud otsuse põhjenduse 258 peamise sisu, järgmises punktis, et „kuigi komisjon kinnitas [nimetatud põhjenduses] sõnaselgelt, et 98 % osalus aktsiakapitalis on piisav, et pidada Elf Aquitaine'i Atofina tegevuse eest vastutavaks, täpsustas ta siiski selles põhjenduses, et hageja esitatud tõendid ei võimalda seda eeldust ümber lükata".

159 Kuigi on tõsi, et vaidlusaluse otsuse põhjendustes 259–261 vastab komisjon apellandi esitatud teatud argumentidele, ei vastata nendes põhjendustes siiski paljudele teistele argumentidele, mille kohta on vaidlusaluses otsuses seisukoht võetud ainult põhjenduses 258. Käesoleva kohtuotsuse punktides 54–58 välja toodud kohtupraktika kohaselt käsitlevad need argumendid eriti organisatsioonilisi, majanduslikke ja õiguslikke sidemeid, selleks et tõendada, et asjaolude asetleidmise ajal otsustas Atofina sõltumatult oma tegevuse üle turul ning et põhiliselt ei täitnud ta tema emaettevõtja antud korraldusi.

160 Sisuliselt on tegemist järgmiste argumentidega:

– Elf Aquitaine'i puhul on tegemist „puhta valdusühinguga", millel puudub majandustegevus, ja seda kontsernis, kus toimub tütarettevõtjate detsentraliseeritud juhtimine;

– Atofina tegevuse juhtimine turul ei sõltunud Elf Aquitaine'i korraldustest;

– Atofina ei teavitanud Elf Aquitaine'i oma tegevusest turul;

– Atofinal oli õigus sõlmida kokkuleppeid ilma Elf Aquitaine'i eelneva loata;

– Atofina oli Elf Aquitaine'ist finantsiliselt iseseisev;

– Atofina määratles oma õigusliku strateegia alati sõltumatult ja

– kolmandatele isikutele jäänud mulje.

161 On tõsi, nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 150 ja 154 ning nagu märkis Üldkohus vaidlustatud kohtuotsuse punktis 90, et komisjon ei pea tingimata võtma seisukohta kõikide asjaolude suhtes, mille asjaomased isikud talle esitavad.

162 Siiski ilmneb samuti käesoleva kohtuotsuse punktist 150, et põhjendamise nõuet tuleb hinnata juhtumi asjaolusid arvesse võttes.

163 Apellandi arvates iseloomustab vaidlusalust otsust ning selleni viinud menetlust eriti asjaolu, et nimetatud otsus kaldub kõrvale komisjoni tavapärasest otsustuspraktikast, kuna see tugineb apellandi suhtes ainult vastutuse eeldusele tema tütarettevõtja tegevuse eest, esitamata täiendavaid asjaolusid, mis tõendaksid sekkumist selle tütarettevõtja äritegevusse.

164 Sellega seoses väidab komisjon, et kohtupraktika ning tema otsustuspraktika emaettevõtjate vastutuse vallas oli hästi teada vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni viinud menetluse algusest peale. Siiski märgib komisjon oma menetlusdokumentides, et „komisjoni praktika sajaprotsendilisele osalusele aktsia- või osakapitalis tugineva eelduse kasutamisel ei olnud kogu aeg samasugune". Lisaks kui komisjon kinnitab, et ta otsustas „aastatel 2002 ja 2003" kohaldada sellist eeldust korrapärasemalt, ei viita ta ühelegi otsusele või muule dokumendile, millest selline lähenemise muudatus ilmneks. Muu hulgas ei käsitle ta otseselt apellandi väidet, et käesoleva kohtuotsuse punktis 136 viidatud 1. oktoobri 2008. aasta otsuse põhjenduses 574 on kohus möönnud, et vaidlusaluse otsuse puhul on eelkõige apellandi suhtes tegemist kõrvalekaldumisega varasemast otsustuspraktikast.

165 Igal juhul on käesolevas asjas selge, nagu tuleneb eelkõige käesoleva kohtuotsuse punktidest 136 ja 143, et orgaaniliste peroksiidide otsuses ei määratud apellandile ühiselt ja solidaarselt trahvi koos oma tütarettevõtjaga viimase rikkumise eest, kuigi näib, et objektiivseid erinevusi vähemalt apellandi arvates ei esine osas, mis puudutavad kahel juhul tema ja tema tütarettevõtja sidemeid.

166 Vaidlusalust otsus ning menetlust, mille tulemusel see otsus tehti, iseloomustavad lisaks järgmised asjaolud:

– kuna Atofina tegevuse eest määrati trahv ühiselt ja solidaarselt viimati nimetatule ja apellandile, siis kohaldati suuremat korrutustegurit trahvi lähtesumma arvutamiseks, nii et trahvi lõppsumma võib olla palju suurem kui siis, kui trahv määrataks ainult tütarettevõtjale;

– trahv määrati apellandile ainult „eelduse alusel, mille kohaselt on Elf Aquitaine vastutav oma tütarettevõtja Atofina tegevuse eest"; eeldus, mille kohaldamine ei ole tingimata samasugune kui käesoleva kohtuotsuse punktides 56 ja 57 välja toodud otsustava mõju tegelikult avaldamise eeldus;

– nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse osast teise väite kohta, teavitati apellanti ametlikult tema tütarettevõtja toime pandud rikkumise süüks panemise võimalusest alles vastuväiteteatise etapis ehk neli aastat pärast komisjoni uurimise algust;

– nagu nähtub Üldkohtu toimikust, esitas apellant vastuväiteteatisele vastuseks mitu argumenti, mis tuginesid nimelt liidu kohtupraktikale komisjoni otsustuspraktika kohta ning lisas esitatud teatud dokumentidele.

167 Neil asjaoludel, nagu tuleneb käesoleva kohtuotsuse punktidest 146–155 ja eelkõige punktidest 148, 152, 153 ja 155, peab Üldkohus, pidades silmas kõiki käesoleva

juhtumi asjaolusid, eelkõige lähenemisviisi muutumist, mida käesolevas menetlus ei vaidlustatud, apellandi suhtes orgaaniliste peroksiidide otsuse ja vaidlusaluse otsuse vahelises ajavahemikus pöörama erilist tähelepanu küsimusele, kas viimati nimetatud otsus sisaldab üksikasjalikku selgitust põhjuste kohta, miks komisjon leiab, et apellandi esitatud asjaolud ei ole piisavad selles otsuses kohaldatud eelduse ümberlükkamiseks.

168 Nagu ilmneb aga vaidlustatud kohtuotsuse punktist 85, asub vaidlusaluse otsuse põhjenduses 258, milles ainsana väljendub komisjoni seisukoht käesoleva kohtuotsuse punktis 160 loetletud argumentide kohta, ainult rida korduvaid väiteid ja eitusi, mis ei ole üksikasjalikud. Käesoleva asja konkreetsetel asjaoludel ei võimalda täiendavate selgituste puudumisel need väited ja eitused asjaomastel isikutel võetud meetme põhjuseid mõista või pädeval kohtul kontrolli teostada. Näiteks on põhjenduse 258 sõnastuse tõttu väga raske, isegi võimatu konkreetselt teada, kas apellandi esitatud tõendid selleks, et lükata ümber komisjoni poolt talle kohaldatud eeldus, lükati tagasi seetõttu, et need tõendid ei ole veenvad või seetõttu, et komisjoni arvates on pelk asjaolu, et apellandile kuulus 98 % osalus Atofina aktsiakapitalis, piisav vastutuse panemiseks Atofina tegevuse eest apellandile, olgu tema poolt vastuväiteteatisele vastuseks esitatud tõendid millised tahes.

169 Seega ei saa vaidlusaluse otsuse põhjendust 258 tõlgendada nii, et sellega põhjendatakse õiguslikult piisavalt komisjoni seisukohta apellandi paljude üksikasjalike argumentide osas.

170 Arvestades eeltoodut, tuleb tõdeda, et käesoleva juhtumi konkreetsetel asjaoludel, võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 147–155 toodud kohtupraktikat, on Üldkohus rikkunud õigusnormi, kui ta leidis vaidlustatud kohtuotsuse punktis 91, et

vaidlusalune otsus vastab EÜ artiklile 253, ega seadnud kahtluse alla põhjenduse puudumist vaidlusaluses otsuses apellandile määratud trahvi suhtes.

171 Sellest järeldub, et kolmanda väite esimene osa on põhjendatud.

Kolmanda väite teine osa ning neljas ja kuues väide

172 Põhiosas käsitleb kolmanda väite teine osa seda, et Üldkohtu põhjenduse teatud aspektid on arusaamatud ja vasturääkivad.

173 Neljanda väitega kinnitab apellant, et vaidlustatud kohtuotsuse punktis 160 ja järgnevates punktides ületas Üldkohus õiguspärasuse kontrolli piire, asendades enda hinnanguga komisjoni ebapiisava hinnangu.

174 Nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 27, on kuues väide esitatud teise võimalusena.

175 Arvestades kolmanda väite esimesele osale antud vastust, ei pea analüüsima kolmanda väite teist osa ega neljandat või kuuendat väidet.

176 Võttes arvesse kõiki eelnevaid kaalutlusi, tuleb apellatsioonkaebus rahuldada ning vaidlustatud kohtuotsus tühistada.

Hagi Üldkohtus

177 Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 esimese lõigu teise lause kohaselt võib Euroopa Kohus Üldkohtu otsuse tühistamise korral teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab. Selline on olukord käesolevas asjas.

178 Nagu ilmneb käesoleva kohtuotsuse punktist 9, käsitleb Üldkohtule esitatud teine väide ebapiisavat põhjendamist. Selle väitega kinnitab apellant sisuliselt, et vaidlusalune otsus on ebapiisavalt põhjendatud, kuna see paneb talle tema tütarettevõtja rikkumise eest vastutuse ainult sel alusel, milline on tema osalus kapitalis, midagi muud selgitamata.

179 Arvestades käesoleva kohtuotsuse punktides 144–171 toodud kaalutlusi apellatsioonkaebuse kolmanda väite esimese osa raames, tuleb Üldkohtus esitatud teine väide tunnistada põhjendatuks.

180 Seega tuleb vaidlusalune otsus tühistada osas, milles see paneb käesoleva juhtumi konkreetsetel asjaoludel ilma piisava põhjenduseta süü asjaomase rikkumise eest apellandile ning määrab talle trahvi.

181 Neil asjaoludel puudub vajadus uurida muid Üldkohtule esitatud hagi väiteid.

Kohtukulud

182 Kodukorra artikli 122 esimene lõige sätestab, et kui apellatsioonkaebus on põhjendamatu või kui see on põhjendatud ja Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotuse.

183 Vastavalt kodukorra artikli 69 lõikele 2, mida kodukorra artikli 118 alusel kohaldatakse apellatsioonkaebuste suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kodukorra artikli 69 lõike 3 esimese lõigu alusel võib Euroopa Kohus määrata kulude jaotuse või jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks või kui tegemist on eriliste põhjustega.

184 Kuna apellatsioonkaebuse osa nõudeid on rahuldatud apellandi ja osa komisjoni kasuks, tuleb otsustada, et mõlemad kannavad enda apellatsioonimenetluse kohtukulud.

185 Seevastu esimeses astmes toimunud menetlusega seotud kohtukulude osas tuleb leida, et kuna komisjon on selle menetluse lõplikult kaotanud, tuleb temalt välja mõista esimese astmes toimunud menetluse kohtukulud, kuna apellant on seda nõudnud.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

1. **Tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 30. septembri 2009. aasta otsus kohtuasjas T-174/05: Elf Aquitaine *vs.* komisjon.**

2. **Tühistada komisjoni 19. jaanuari 2005. aasta otsus K(2004) 4876 (lõplik) [EÜ] artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum COMP/E-1/37.773 – monokloroäädikhappe) osas, milles sellega pannakse Elf Aquitaine SA-le süüks asjaomane rikkumine ning määratakse talle trahv.**

3. **Jätta Euroopa Komisjoni ja Elf Aquitaine SA apellatsioonimenetluse kohtukulud nende endi kanda.**

4. **Mõista esimese astme menetluse kohtukulud välja Euroopa Komisjonilt.**

Allkirjad